

Hoogte hekwerk Frans balkon

Advies 2309

Trefwoorden: Bouwbesluit 2012, woongebouw, woning, rechtens verkregen niveau, bestaande bouw, nieuwbouw, gebruiksveiligheid, vloerafscheiding

Datum: 17 mei 2023

Status: Definitief

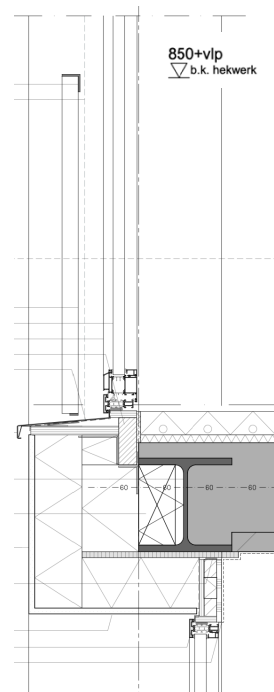
Dit advies is opgesteld voor deze specifieke casus en is niet algemeen geldend. Het is tot stand gekomen met de door partijen aangeleverde gegevens. Deze publieke versie is geanonimiseerd waardoor niet alle documenten waarop dit advies gebaseerd is, herkenbaar zijn weergegeven.

Beschrijving

In de gevels van een nieuw te bouwen woongebouw worden Franse balkons toegepast. Een deel van de nieuwbouw bestaat uit een tot woonfunctie herbestemd gedeelte van een bestaand gebouw. Ook hierin worden Franse balkons toegepast. De hoogste vloer ligt op ruim 15 meter hoogte. In figuur 1 hieronder, is een kenmerkende gevel afgebeeld waarin alle in het gebouw voorkomende gevelopeningen met vloerafscheidingen in het gebouw zichtbaar zijn.

Figuur 1 Zuidoostgevel waarin alle soorten gevelopeningen met vloerafscheidingen zichtbaar zijn.

Figuur 2 Detaillering Frans balkon

1 / 7

Met het bevoegd gezag is discussie ontstaan over de aan te houden hoogte van de vloerafscheidingen. De adviseur is van mening dat de Franse balkons zijn ingevuld met een 'beweegbaar raam' waardoor voor de vloerafscheiding volgens artikel 2.18 derde lid van het Bouwbesluit 2012 een hoogte van 0,85 m vanaf de vloer mag worden aangehouden.

Hoogte hekwerk Frans balkon

Advies 2309

Het bevoegd gezag is van mening dat hier sprake is van een 'deur' omdat een vensterbank ontbreekt. De aanwezigheid van een vensterbank biedt namelijk een extra (psychologische) barrière tegen het doorvallen. In figuur 2 hierboven is de detaillering van het Frans balkon weergegeven.

Adviesvraag

Mag een te openen geveldeel van een Frans balkon worden beschouwd als "een al dan niet beweegbaar raam", als bedoeld in artikel 2.18, derde lid, van Bouwbesluit 2012?

Standpunt belanghebbende

Een raam biedt een zekere bescherming tegen vallen. Bij een raam dat open kan moet altijd een vaste borstwering aanwezig zijn met een hoogte van ten minste 0,85 m. Dit geldt niet voor een raam op de begane grond, indien het hoogteverschil met het aansluitende terrein kleiner is dan 1 m. (zie artikel 2.17, eerste lid). Als een te openen geveldeel van een Frans balkon beschouwd mag worden als een 'raam' als bedoeld in het derde lid, mag de vloerafscheiding 0,85 m hoog zijn, ongeacht de hoogte van de vloer. Als een Frans balkon geen 'raam' is, moet afhankelijk van de vloerhoogte, een vloerafscheiding 1,0 of 1,2 m hoog zijn.

Vanaf 1965 waren er in de gemeentelijke bouwverordeningen eisen gesteld (gebaseerd op de Modelbouwverordening 1965 van de VNG) aan vast glas tot een hoogte van 0,85 m. Vanaf 1972 was er daarnaast een balustrade vereist ter plaatse van te openen ramen en deuren (Frans balkon) in de gevel. De vereiste hoogte van de balustrade was afhankelijk van het niveauverschil, met een hoogte van 1 m als uitgangspunt. Een Frans balkon werd destijds dus als 'deur' beschouwd.

2 / 7

De vereiste hoogte van een vloerafscheiding was vanaf 1992, met de introductie van Bouwbesluit 1992, minimaal 1 m. Als de vloer hoger dan 13 m was gelegen moest de afscheiding minimaal 1,2 m zijn. Ter plaatse van een raam was een afscheiding (borstwering) met een hoogte van ten minste 0,85 m vereist. In de toelichting hierbij was aangegeven dat deze afwijking, ten opzichte van de basiseis van 1 m of 1,2 m, verband hield met het feit dat een raam op zichzelf al een zekere mate van bescherming biedt tegen het naar-beneden-vallen. Bovendien zal zich daar in de regel ook een vensterbank bevinden die de afscheiding verbreedt. Deze verbreding draagt bij tot bescherming tegen het naar-beneden-vallen.

Deze eisen zijn ook in Bouwbesluit 2003, Bouwbesluit 2012 en het Bbl gehandhaafd. De toelichting op Bouwbesluit 2003 voegde, ten aanzien van de lagere afscheiding ter plaatse van ramen, nog toe dat het raam mag kunnen worden geopend.

De toelichting op Bouwbesluit 2012 gaf aan dat bij een raam dat open kan, altijd een vaste borstwering aanwezig moet zijn met een hoogte van ten minste 0,85 m. De toelichting op het Bbl formuleert dit zo: "Om het misverstand weg te nemen dat de hoogte van ten minste 0,85 meter alleen zou gelden bij een niet te openen raam, wordt in de artikeltekst gesproken van een wel of niet-beweegbaar raam."

Handboek BB 2012 en Praktijkboek Bbl

Dat een Frans balkon tegenwoordig wordt beschouwd als raam en niet als deur blijkt ook uit het volgende. In het Handboek Bouwbesluit 2012 (versie 2015) is het volgende aangegeven voor wat betreft de eisen voor nieuwbouw (p. 119) en voor bestaande bouw (p. 126):

Hoogte hekwerk Frans balkon

Advies 2309

Aandachtspunten nieuwbouw:

Een beweegbaar constructieonderdeel van een Frans balkon geeft geen toegang tot een andere ruimte en heeft daarom niet de functie van een deur, maar van een raam. Dit betekent dat een Frans balkon een vaste afscheiding met een hoogte $\geq 0,85$ m mag zijn, die verder moet voldoen aan de eisen die gelden voor een vloerafscheiding (maximale breedte van de opening en indien van toepassing het niet overklauterbaar zijn);

Aandachtspunten bestaande bouw:

Ook in het door het Ministerie van BZK uitgegeven Praktijkboek bouwwerken leefomgeving zijn inhoudelijk overeenkomstige aandachtspunten opgenomen.

Overwegingen

Er is in het Bouwbesluit een fundamentele wijziging ten opzichte van de MBV 1965 doorgevoerd, namelijk dat de eis van 0,85 m ook bij beweegbare ramen werd gesteld. Een aanpassing hiervan is in 2005 bewust niet doorgevoerd. Om die reden is de benadering van de MBV 1965 (Frans balkon = deur) niet meer relevant.

Uit de fragmenten van het Handboek 2012 en het (door het Ministerie van BZK uitgegeven) Praktijkboek Bbl volgt dat een Frans balkon mag worden beschouwd als raam.

Het woord 'raam' is niet gedefinieerd in het Bbl en evenmin in het Bouwbesluit 2012. In *Van Dale* wordt 'raam' gedefinieerd als "*raam (het; o; meervoud: ramen; verkleinwoord: raampje): 1. Lijst, 2. venster, het glas (met het kozijn), 3. houtwerk enz. waarin of waarop iets gespannen wordt.*" Het woord 'deur' wordt in *Van Dale* gedefinieerd als: "*beweegbare afsluiting die toegang geeft tot een gebouw, vertrek, kast enz.*" Deze definities sluiten niet uit dat het te openen deel van een Frans balkon als 'raam' wordt beschouwd. De uitleg dat het te openen deel in een Frans balkon als 'deur' wordt beschouwd past minder goed in deze definities, omdat dat het te openen deel geen toegang tot iets geeft.

3 / 7

Als een Frans balkon niet als (verdiepingshoog) 'raam' zou kunnen worden aangemerkt, dan zou er kennelijk een minimale afmetingseis voor een borstwering onder het raam bestaan. Er is, wat doorvalveiligheid betreft, echter geen principieel verschil tussen een deur en een raam. Er is geen exacte hoogte aan te geven wanneer een 'deur' over gaat in een 'raam'.

De aan- of afwezigheid van een vensterbank is geen criterium. In een pui die de volledige gevel beslaat, waarbij de borstwering uit vast glas bestaat, ontbreekt een vensterbank eveneens. Dat één van de achtergronden bij het opstellen van het voorschrift de mogelijke aanwezigheid van een vensterbank was, maakt niet dat uit de afwezigheid van een vensterbank de conclusie kan worden getrokken dat er geen sprake is van een raam. De toelichting op Bouwbesluit 1992 gaf ook al aan dat bij een raam "in de regel" een vensterbank aanwezig is en de toelichting op Bouwbesluit 2003 gaf aan dat er "veelal" een vensterbank aanwezig is. Dat veronderstelt dat daar niet in alle gevallen sprake van is. De toelichting op Bouwbesluit 2012 noemt de vensterbank niet meer.

Het Bouwbesluit 2012 laat ruimte dat een te openen geveldeel van een Frans balkon als 'raam' wordt aangemerkt. De aanvrager van deze omgevingsvergunning heeft de te openen onderdelen uitdrukkelijk als 'raam' aangemerkt. Er is gezien het voorgaande geen reden voor het bevoegd gezag om hiervan af te wijken.

Hoogte hekwerk Frans balkon

Advies 2309

Conclusie

Wij concluderen dat het Bouwbesluit 2012 niet voorschrijft dat een te openen geveldeel van een Frans balkon als iets anders dan een 'raam' wordt beschouwd. Wij concluderen tevens dat het Bouwbesluit 2012 niet verbiedt dat een te openen geveldeel van een Frans balkon als 'raam' wordt beschouwd.

Daaruit volgt dat, als de aanvrager de te openen geveldelen als 'raam' aanmerkt, het bevoegd gezag dit niet als 'deur' aan mag merken.

Standpunt bevoegd gezag

Uit mailcorrespondentie van Omgevingsdienst aan projectontwikkelaar (van 17 februari 2023):

Uitgangspunt is het rechtens verkregen niveau. Als daar ramen aanwezig waren die open konden, en de borstweringen zijn niet verlaagd, dan zijn waarschijnlijk de ondergrenseisen voor bestaande bouw van toepassing.

Was een en ander dicht of waren de borstweringen verlaagd, dan denk ik dat je de nieuwbouweis kunt toepassen. Een en ander scheelt 10 cm (bestaande bouw en nieuwbouw). Het gaat om een vloerafscheiding. Een deur is geen raam (een deur loopt tot aan de vloer door). Verschil doorvalbeveiliging bij een vloerrand en bij een al dan niet te openen raam. (afd. 2.3 Bouwbesluit);

Bij een vloerrand in een woonfunctie tot een hoogte van 13 m, moet de hoogte van de valbeveiliging 1,0 m zijn. Bij een al dan niet te openen raam is dat 0,85 m. Bij een deur met Frans balkon is sprake van een vloerrand en moet de valbeveiliging 1,0 m hoog zijn. (afhankelijk van functie en hoogte vloer).

Uit mailcorrespondentie van Omgevingsdienst aan projectontwikkelaar (van 14 maart 2023):

Wij zien het Frans balkonhekje als een vloerafscheiding bij een deur; het is nl. geen raam (volgens ons een omissie in het laatste Bouwbesluit-praktijkboek) aangezien een vensterbank ontbreekt (zie toelichting eerste Bouwbesluit 1991: een vensterbank zou een extra barrière zijn tegen doorvallen). Wij zien het Frans balkonhekje van 0,85 m. hoogte (zeker ook bij vloeren boven 13 m.) namelijk als onveilig (gevaarlijk), temeer de mensen steeds langer worden (dit was in 1997 de reden waarom de plafondhoogte en kozijnhoogte ca. 0,20 m. hoger werden).

4 / 7

Uitgangspunten

Het advies is gebaseerd op de volgende documenten:

1. Adviesaanvraag van 15 maart 2023;
2. Notitie "Frans balkon: raam of deur?", van 15 maart 2023, met kenmerk 20230344/28963 door de adviseur
3. E-mailcorrespondentie tussen Omgevingsdienst (OD) en Projectontwikkelaar (PO)
 - a. 15 februari 2023 (PO → OD),
 - b. 17 februari 2023 (OD → PO),
 - c. 6 maart 2023 (PO → OD),
 - d. 9 maart 2023 (PO → OD),
 - e. 14 maart 2023 (OD → PO).

Hoogte hekwerk Frans balkon

Advies 2309

Inhoudelijke beschouwing adviesvraag

De adviescommissie heeft bij de behandeling van de adviesvraag het volgende overwogen:

- De voorschriften van Bouwbesluit 2012 die voor deze casus relevant zijn, luiden als volgt:

Artikel 2.17, eerste lid

Een voor personen bestemde vloer heeft bij een rand een niet beweegbare afscheiding als die rand meer dan 1 m hoger ligt dan een aansluitende vloer, het aansluitende terrein of het aansluitende water.

Artikel 2.18, eerste lid

Een vloerafscheiding als bedoeld in artikel 2.17, eerste lid, heeft een hoogte van ten minste 1 m, gemeten vanaf de vloer.

Artikel 2.18, tweede lid

In afwijking van het eerste lid heeft een vloer die hoger ligt dan 1,3 m boven een aangrenzende vloer, het aansluitende terrein of het aansluitende water, een vloerafscheiding een hoogte van ten minste 1,2 m, gemeten vanaf de vloer.

Artikel 2.18, derde lid

In afwijking van het eerste en tweede lid heeft een afscheiding als bedoeld in artikel 2.17, eerste lid, ter plaatse van een al dan niet beweegbaar raam een hoogte van ten minste 0,85 m, gemeten vanaf de vloer.

5 / 7

- In de notitie 'Frans balkon: raam of deur' van de adviseur ontbreken twee relevante bronnen waarin een motivering is gegeven van een Frans balkon als 'deur':
 - Het Praktijkboek Bouwbesluit 2003 (versie 2005; pagina 103): *"Een Frans balkon is geen raam, maar een deur. De hoogte van het hekje voor zo'n deur moet voldoen aan de eisen van een vloerafscheiding die zich niet ter plaatse van een raam bevindt."*
 - Het Praktijkboek Bouwbesluit 2012 (pagina 68): *"Een Frans balkon zien we niet als raam, maar als deur. De hoogte van het hekje voor een dergelijke deur moet voldoen aan de eisen van een vloerafscheiding die zich niet ter plaatse van een raam bevindt."*

Deze Praktijkboeken zijn uitgegeven onder auspiciën van het verantwoordelijk ministerie.

- In de notitie 'Frans balkon: raam of deur' van de adviseur, wordt op pagina 3 verwezen naar de rapportage 'Doorvalveiligheid bestaande woningen' die in opdracht van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is opgesteld naar aanleiding van een dodelijk ongeval. In het kader op pagina 37 van deze rapportage worden overwegingen gegeven om een Frans balkon als raam of deur te kwalificeren:

Frans balkon

Een frans balkon kan worden gedefinieerd als een vloerafscheiding aan een gevel voor een naar binnen draaiend constructie-onderdeel. In het Praktijkboek Bouwbesluit 2012 is aangegeven dat een frans balkon moet worden gezien als een deur. Die beschouwing is in lijn met de Modelbouwverordening 1965, die een regeling bevatte voor deuren in de gevel. Dat een frans balkon moet worden gezien als deur kan worden gemotiveerd vanuit het gegeven dat de functie van een frans

Hoogte hekwerk Frans balkon

Advies 2309

balkon niet gelijk is aan die van te openen raam (luchtverversing), maar bedoeld is als inpandig balkon (buitenruimte). Bij een balkon hoort een hogere borstwering dan bij een raam. In het Handboek Bouwbesluit 2012 wordt echter het standpunt ingenomen dat een beweegbaar constructieonderdeel van een Frans balkon geen toegang tot een andere ruimte en daarom niet de functie van een deur heeft, maar van een raam. Dit betekent dat een Frans balkon een vaste afscheiding met een hoogte $\geq 0,85$ m mag zijn, die verder moet voldoen aan de eisen die gelden voor een vloerafscheiding (maximale breedte van de opening en indien van toepassing het niet overklauterbaar zijn). De afscheiding van een Frans balkon van een woonfunctie voor particulier eigendom, mag beweegbaar zijn en moet een hoogte $\geq 0,6$ m hebben.

- In de notitie 'Frans balkon: raam of deur' van de adviseur wordt ook verwezen naar het Handboek Bouwbesluit 2012 en naar het Praktijkboek Bbl. Beide uitgaven geven een motivering van een Frans balkon als 'raam'. De ATGB merkt op dat het 'Handboek Bouwbesluit 2012' geen uitgave is van het Ministerie van BZK. Met betrekking tot de verwijzing naar het Praktijkboek Bbl merkt de ATGB op dat het Bbl nog niet van kracht is.
- In de notitie 'Frans balkon: raam of deur' van de adviseur staat op pagina 2: "*In deze aanvraag is het uitgangspunt gehanteerd dat een Frans balkon een raam is.*" Naar het oordeel van de ATGB is een Frans balkon geen raam, maar een balkon dat toegankelijk is via een deur. In de beoordeling moet daarom onderscheid gemaakt worden in:
 - het te openen geveldeel (deur) en;
 - het hekwerk aan de buitenzijde van het Frans balkon dat bereikbaar is via de deur.

De woorden 'deur' en 'raam' zijn in Bouwbesluit 2012 niet gedefinieerd. Beide zijn een te openen geveldeel. Een deur is daarbij door de ATGB beschouwd als een geveldeel waar je in kunt staan of doorheen kunt gaan. Het hekwerk staat volledig los van het te openen geveldeel en moet daarom, naar het oordeel van de ATGB, afzonderlijk worden beoordeeld. In geopende stand fungeert de onderdorpel van het kozijn als "vloer" waarop personen kunnen gaan staan en waarop artikel 2.18, eerste en tweede lid van toepassing zijn. Op basis hiervan geldt voor het hekwerk van het Frans balkon een hoogte van tenminste 1,0 m, resp. 1,2 m.

6 / 7

- In de conclusie van de notitie 'Frans balkon: raam of deur' van de adviseur staat: "*Wij concluderen dat het Bouwbesluit 2012 niet voorschrijft dat een te openen geveldeel van een Frans balkon als iets anders dan een 'raam' wordt beschouwd. Wij concluderen tevens dat het Bouwbesluit 2012 niet verbiedt dat een te openen geveldeel van een Frans balkon als 'raam' wordt aangemerkt. Daaruit volgt dat, als de aanvrager de te openen geveldelen als 'raam' aanmerkt, het bevoegd gezag dit niet als 'deur' aan mag merken.* Zoals hiervoor is aangegeven zijn de woorden 'deur' en 'raam' in Bouwbesluit 2012 niet gedefinieerd. Naar het oordeel van de ATGB heeft het bevoegd gezag daarom enige beoordelingsruimte.

Hoogte hekwerk Frans balkon

Advies 2309

■ Advies

Gelet op het voorgaande adviseert de ATGB in deze casus als volgt over de toepassing van de bouwvoorschriften:

Mag een te openen geveldeel van een Frans balkon worden beschouwd als “een al dan niet beweegbaar raam”, als bedoeld in artikel 2.18, derde lid, van Bouwbesluit 2012?

Nee, de functie van het te openen geveldeel maakt dat de vloerafscheiding van het Frans balkon niet de in artikel 2.18, derde lid, van Bouwbesluit 2012 bedoelde vloerafscheiding is. De woorden ‘deur’ en ‘raam’ zijn in Bouwbesluit 2012 niet gedefinieerd. Beide zijn een te openen geveldeel. Een deur is daarbij door de ATGB beschouwd als een geveldeel waar je in kunt staan of doorheen kunt gaan.

De ATGB is van oordeel dat artikel 2.18, derde lid, van Bouwbesluit 2012 daarom niet van toepassing is op het te openen geveldeel van het Frans balkon. Daarom is het hekwerk van het Frans balkon een in artikel 2.18, eerste en tweede lid, bedoelde vloerafscheiding, waarvoor een hoogte van resp. 1,0 en 1,2 m geldt.

